

Penologia

Codi: 100462
Crèdits: 6

2025/2026

Titulació	Tipus	Curs
Criminologia	OB	3

Professor/a de contacte

Nom: Anna Melendez Pereto

Correu electrònic: anna.melendez@uab.cat

Equip docent

Judit Xufre Calafell

Alba Llagostera Garcia

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No calen requisits previs específics per a cursar l'assignatura.

L'assignatura s'adequa als Objectius del Desenvolupament Sostenible (ODS)

Llengua curs:

Teoria: espanyol

Seminari 11 (Prof. Anna Meléndez): Anglès

Seminari 12 (Prof. Alba Llagostera): Castellà

Seminari 13 (Prof. Judit Xufré): Català

Objectius

La criminologia té entre els seus objectius l'estudi de les sancions penals, analitzant la finalitat de les mateixes, així com investigant la seva capacitat per aconseguir-les. Els titulats en aquesta disciplina han de tenir el coneixement necessari que pugui ser utilitzat en la definició i aplicació de les sancions penals per tal de millorar la seva efectivitat.

Amb aquest objectiu general l'assignatura té dos objectius específics:

1. Explicar la elecció de la pena davant una conducta delictiva determinada en atenció als models de justificació del càstig i tenint en compte el marc normatiu de referència existent.
2. Conèixer les claus d'una intervenció penal eficaç per tal de satisfer les finalitats del càstig, i en particular, des de la perspectiva rehabilitadora per tal d'aconseguir la prevenció de la reincidència.

Competències

- Aplicar una proposta d'intervenció sobre una persona en execució d'una pena.
- Demostrar que es coneix la diversitat de polítiques criminals per afrontar la criminalitat i els seus diferents fonaments.
- Fer la intervenció criminològica sobre la base dels valors de la pacificació, la integració social i la prevenció de nous conflictes.
- Formular hipòtesis de recerca en l'àmbit criminològic.
- Identificar la intervenció penal més adequada i efectiva per a cada supòsit concret.
- Redactar un treball acadèmic.
- Reflexionar sobre els fonaments de la criminologia (teòrics, empírics i eticopolítics) i plantejar aquesta dimensió en les anàlisis i les propostes.
- Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi.
- Transmetre oralment les idees a una audiència.
- Treballar de manera autònoma.
- Treballar en equip i en xarxa.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar de manera precisa l'actuació penal més eficaç a l'acte delictiu.
2. Aplicar el coneixement científic criminològic en els estudis de la pena.
3. Aplicar les bases de política criminal adequades en funció del tipus de delinqüència amb què s'estigui treballant.
4. Fer recerques de penologia amb hipòtesis ben formulades.
5. Inferir aquelles actuacions criminològiques orientades a prevenir la reincidència delictiva.
6. Proposar de manera adequada l'acció necessària que cal aplicar en una execució penal.
7. Redactar un treball acadèmic.
8. Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi.
9. Transmetre oralment les idees a una audiència.
10. Treballar de manera autònoma.
11. Treballar en equip i en xarxa.

Continguts

Bloc 1. El càstig com a objete d'estudi en criminologia.

Tema 1. Introducció: La criminologia aplicada a l'estudi de la pena. Origen i evolució.

Tema 2. Teories i models de justificació de la pena.

Tema 3. El sistema penal espanyol: penes alternatives, característiques i evolució.

Tema 4. El càstig i les actituds punitives dels ciutadans.

Tema 5. Estructura dels serveis d'execució penal a la comunitat: Catalunya. Especial menció al rol dels delegats (DEM).

Bloc 2. Les penes comunitàries en particular en el context espanyol.

Tema 6. Penes comunitàries: Els treballs en benefici de la comunitat.

Tema 7. Penes comunitàries: La suspensió amb regles de conducta (probation) i la suspensió substitutiva.

Tema 8. La mediació penal i altres formes de justícia restaurativa.

Tema 9. Penes no intervencionistes: La suspensió, la multa i les penes privatives de drets.

Tema 10. La pena de localització permanent i el control electrònic.

Tema transversal. El paper del criminòleg en la gestió i aplicació del sistema de penes: l'informe criminològic*.

** Aquest tema es desenvoluparà a nivell teòric i pràctic al llarg del semestre en diferents sessions de seminaris.*

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	19,5	0,78	1, 2, 4, 5, 6
Seminaris de pràctiques	19,5	0,78	1, 2, 5, 6, 9, 10, 11
Tipus: Supervisades			
Avaluacions	5	0,2	
Tipus: Autònomes			
Preparació exàmens parcials	30	1,2	1, 2, 5, 6, 8, 10
Preparació lectures	36	1,44	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10
Treballs grupals	40	1,6	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11

a) Classes teòriques. Consistiran en l'exposició per part de la professora dels continguts teòrics recollits al programa, acompanyats de la discussió amb els alumnes dels punts de reflexió que sorgeixin durant la classe. La lectura de la bibliografia corresponent a cada tema resulta clau i necessària per a una discussió grupal ben fonamentada.

b) Seminaris pràctics. Consistiran en la realització de dinàmiques orientades a identificar les possibilitats d'aplicació pràctica dels coneixements teòrics i a desenvolupar les habilitats necessàries per a la seva implementació. Així mateix es realitzaran debats basats en aspectes teòrics treballats prèviament; així com en comentaris crítics i reflexius sobre algunes de les lectures obligatòries.

c) La organització. L'assignatura disposa d'un cronograma que es facilitarà via moodle a l'alumnat al principi del semestre amb una calendarització setmanal de les activitats previstes tant fora com a l'aula.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Treball individual	90%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Treball grupal	10 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11

A. L'AVALUACIÓ CONTINUADA

El model d'avaluació de l'assignatura de penologia és un sistema de caràcter continuat que combina tant el treball individual com el grupal. Al procés d'avaluació de les activitats es tindran en compte tots els resultats d'aprenentatge de l'alumne respecte de les competències i objectius que inspiren cadascuna de les tasques. Per tal de superar l'assignatura és necessari tenir la mitjana dels dos exàmens aprovada (un mínim de 5). Així mateix, la mitjana de totes les activitats d'avaluació, individuals i grupals, haurà de comptar amb una puntuació mínima de 5. En cas de tenir alguna activitat o examen suspès no recuperat, només es farà mitjana amb notes de 4 o superiors. L'informe cal que puntui 5 o superior per fer Mitjana.

Treball individual: 80%

a) Exàmens parcials (50%). L'alumnat haurà de realitzar un examen parcial al finalitzar cada bloc temàtic en base a la bibliografia obligatòria indicada per a cada tema, es presentacions power point i els apunts de classe. Cada examen tindrà un valor del 25 % i es faran dos exàmens (Bloc 1 i Bloc 2). La mitjana dels dos examens ha de ser de 5 o superior per tal de poder aprovar l'assignatura (només es farà mitjana amb nota mínima de 4).

b) Participació (10%). La participació ha de ser oral, activa i reflexiva on es mostri la capacitat d'argumentació en les activitats plantejades dels seminaris.

c) Casos pràctics individual (10 %). Els seminaris s'organitzen sobre la base d'un dossier de casos i activitats. Les activitats de preparació dels seminaris (fora de l'aula) i les activitats realitzades a l'aula fruit del seminari formen part d'aquesta nota i cal fer-ne entrega setmanal. Dues de les 4 activitats són individuals.

d) Elaboració d'un informe/dictamen criminològic (10%) d'un cas pràctic recollit al dossier treballat als seminaris. Cal aprovar-lo per fer Mitjana.

Assistència

D'acord a la normativa d'assistència del grau de criminologia per al curs vigent, l'assistència és obligatòria al 100%. És necessària una assistència mínima del 80 % a les activitats docents per tal de poder ser avaluat. Les absències justificades, que hauran d'estar documentades, no computaran negativament i es facilitarà que l'alumne pugui recuperar la feina realitzada durant la seva absència. Només es consideren absències justificades les derivades de força major sobrevingudes, com malaltia o situacions similars que impedeixin assistir a les activitats docents. La realització d'altres activitats formatives del grau podran ser considerades com absències justificades si així ho accepta el professor responsable de l'assignatura.

Treball en grup i grupal: 20%.

Casos pràctics (10%). Els seminaris s'organitzen sobre la base d'un dossier de casos i activitats. Les activitats de preparació dels seminaris (fora de l'aula) i les activitats realitzades a l'aula fruit del seminari formen part d'aquesta nota i cal fer-ne entrega setmanal. Les activitats seran tant grupals com individuals. Tres de les 4 activitats són grupals

Treball en grup (10%) sobre l'execució penal comunitària (metodologia específica es definirà a l'inici de l'assignatura). Caldrà exposar el treball oralment per grups.

Recuperacions

Serà possible recuperar aquelles activitats suspeses. Al tractar-se d'un sistema d'avaluació continuada, aquells alumnes que no superin satisfactòriament algun contingut, tindran la possibilitat de recuperar-lo durant el curs, sempre abans del tancament d'actes previst al calendari acadèmic.

Plagis i còpies

En cas de detectar còpies durant algun dels exàmens no serà possible recuperar l'assignatura i directament suposarà un suspens de la mateixa. L'alumne haurà de tornar a matricular l'assignatura el curs següent. D'acord a la normativa de la facultat de dret i de la normativa de la UAB el plagi està prohibit i és sancionat. Plagiar qualsevol de les activitats de l'assignatura implica que no podrà ser recuperada i implicaran un suspès -0- en l'activitat. En cas de detectar plagi en més d'una activitat l'alumnat afectat suspendrà l'assignatura.

Puntualitat

Les classes començaran puntualment i no serà possible entrar a l'aula amb retard o sortir abans de la finalització sense causa justificada.

Alumnat no avaluable

Un alumne se'l pot qualificar com a "no avaluable" quan l'estudiant no ha pogut aportar prou evidències d'avaluació de l'assignatura (art 266.9, Normativa Acadèmica UAB): "L'alumnat serà avaluable sempre que hagi realitzat un conjunt d'activitats elpes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total de l'assignatura. Si el valor de les activitats realitzades no arriba a aquest llindar, el professor/a de l'assignatura pot considerar l'estudiant com a no avaluable".

B. L'AVALUACIÓ ÚNICA

L'alumnat que decideixi seguir l'avaluació única haurà de demostrar que ha adquirit el conjunt de competències de l'assignatura, de manera que la tasca avaluativa constarà de diverses parts (examen/activitat). El material serà l'indicat a la part bibliogràfica d'aquesta guia docent, juntament amb els power points de tots els temes disponibles a moodle per a tot l'alumnat de l'assignatura. L'exàmen tindrà el següent format:

1. Activitat escrita teòrica 45 % (preguntes curtes i una pregunta a desenvolupar aplicada)
2. Activitat escrita pràctica 45% (resolució d'un cas pràctic amb disseny del pla de compliment)
3. Activitat Oral teòrica-pràctica 10 % (Coneixement i defensa oral de l'informe criminològic aplicat a un cas)

En cas de suspendre es pot recuperar. Al principi de curs es detallarà més informació sobre l'avaluació única via moodle.

Bibliografia

Lectures Obligatòries

Les lectures obligatòries són necessàries per a la preparació i superació de l'assignatura. Seran objecte de discussió a l'aula, així com preguntades als examens. Al principi del semestre s'indicarà si hi ha alguna modificació de la bibliografia amb la finalitat d'actualitzar-la.

Bloc 1.

Lectura 1. Díaz-Cortés, L. M. (2007). Algunas consideraciones sobre el castigo: una perspectiva desde la sociología. En G. Balmaceda (Ed.), *Problemas actuales de derecho penal* (pp. 187-222). Ediciones Jurídicas de Santiago.

Lectura 2. Cid, J. (2009). La justificación del castigo. En *La elección del castigo* (pp.29-48). Bosch.

Lectura 3. Cano, M., Calvo, M. (2019) Percepción de la delincuencia, miedo al delito y actitudes punitivas en España. Resultados de una encuesta realizada a estudiantes del Grado en Derecho entre los años 2015 y 2018. *InDret*, 4, 2-43.

Lectura 4. Guardiola, J. (2024). Las penas comunitarias en el sistema español: sobre las "alternativas a la prisión. *Revista electrónica de ciencia penal y criminología*, núm. 26, 2024, pp. 1-41

Lectura 5. Cid, J. (2025) El futuro de las alternativas a la prisión en España. *InDret*, 1, 267-96, doi:10.31009/InDret.2025.i1.08.

Bloc 2.

Lectura 6. Varona, D. (2019). La suspensión de la pena de prisión en España. Razones de una historia de éxito. *Revista española de investigación criminológica*, 17, 1-36.

Lectura breu 7a-. Trasovares, M. y Hiltermann, E. (2010). ¿Cómo conducimos después de un programa formativo de seguridad vial?. *Invesbreu*, 50, 1-8.

Lectura breu 7b-. Pérez, Meritxell y Martínez, Marian (2010). Evaluación de los programas formativos aplicados desde la ejecución penal en la comunidad en delitos de violencia de género. *Invesbreu*, 49, 1-12.

Lectura 8. Zorrilla, Nahia. (2013). La suspensión especial para drogodependientes. ¿existen posibilidades para una mejor aplicación? Obstáculos y orientaciones de futuro. *Eguzkilore*, 27, 121-148.

Lectura 9. Contreras, María. (2013). El potencial rehabilitador de la pena de trabajos en beneficio de la comunidad: revisión de la evidencia empírica y análisis de la percepción de una muestra de penados. E. Puentes (Ed). *VIII congreso nacional de investigación sobre violencia y delincuencia*. Vol. 1 (pp. 243-263). Fundación Paz Ciudadana.

Lectura 9b.Cid, J., Meléndez, J., Busquets, C., Navarro, C., Xufré, J., El Kabiri, I., Ramírez, T., Pedrosa, A., Martí, J. (2024). ¿Es el estilo de supervisión relevante para la efectividad de la pena de trabajo en beneficio de la comunidad?. *Revista Española de Investigación Criminológica* 22(1): e874. DOI: 10.46381/reic.v22i1.874

Lectura 10. Guimerá, A. (2005). La mediación-reparación en el derecho pena de adultos: un estudio sobre la experiencia piloto de Catalunya. *Revista Española de Investigación Criminológica*, 3(5),1-22.
<https://doi.org/10.46381/reic.v3i0.20>

Lectura 11. Torres, Núria. (2012). Contenido y fines de la pena de localización permanente. *Indret: Revista para el Análisis del Derecho*, 1, 1-31.

Lectures transversals

Lectura 12. Daunis, A. (2016). La ejecución de las penas alternativas a la prisión. La multa, la localización permanente y los trabajos en beneficio de la comunidad. *Ejecución de penas en España. La reinserción social en retirada*, 12 (295 -320). Comares.

Lectura 13. Capdevila, M., Ferrer, M., Framis, B., Blanch, M, Garrigós, A., Batlle, A., i Mora, J.(2016). *La reincidencia en medidas penales alternativas 2015. Resum executiu*. Departament de Justícia. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada. <http://www.recercat.cat>

Lectura 14. Blay, Ester (2019). El papel de los Delegados de Ejecución en la ejecución penal en la comunidad ¿gestores o agentes de rehabilitación? *InDret*, 4, 1-32.

Lectura 15. informe. Larrauri, Elena. (2012). La necesidad de un informe social para la decisión y ejecución de las penas comunitarias. *Boletín Criminológico*, 139, 1-5.

Bibliografía general de consulta:

Cid, J. (2009). *La elección del castigo*. Bosch.

Cid, J i Larrauri, Elena. (1997). *Penas alternativas a la prisión*. Bosch

Cid, J. i Larrauri, Elena. (Cords). (2002). *Jueces penales y penas en España. (Aplicación de las penas alternativas a la privación de libertad)*. Tirant lo blanch.

Capdevila, M., Ferrer, M., Framis, B., Blanch, M, Garrigós, A., Batlle, A. i Mora, J.(2016). *La reincidencia en medidas penales alternativas 2015. Informe*. Departament de Justícia. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada. <http://www.recercat.cat>

Larrauri, Elena., Blay, Ester. (2011). *Penas comunitarias en Europa*. Trotta.

Varona, D. (2023). *El sistema punitivo español*. Atelier.

Bibliografia en anglès:

Aebi, M., Delgrande, Natalia i Marguet, Y. (2015). Have community sanctions and measures widened the net of the European criminal justice system?. *Punishment & Society*, 17(5), 575-597. <https://doi.org/10.1177/1462474515615694>

Blay, Ester (2006). 'It Could be us': recent transformations in the use of community service as a punishment in Spain. *European Journal of Probation*, 2(1), 62-81. <https://doi.org/10.1177/206622031000200105>

Blay, Ester (2008). Work for the benefit of the community as a criminal sanction in Spain. *Probation Journal*, 55 (3), 245-258. <https://doi.org/10.1177/0264550508092813>

Blay, Ester i Larrauri, Elena. (2016). Community punishment in Spain. A tale of two administrations. A Gwen Robinson, F. McNeil (Eds). *Community punishment. European perspectives* (pp. 191-208). Routledge.

Cid, J. (2005). Suspended sentences in Spain: Decarceration and recidivism. *Probation Journal*, 52 (2), 169-179. <https://doi.org/10.1177/0264550505052686>

Cid, J. (2009). Is imprisonment criminogenic? A comparative study of recidivism rates between prison and suspended prison sanctions. *European Journal of Criminology*, 6(6), 459-480. <https://doi.org/10.1177/1477370809341128>

McIvor, Gill., Beyens, Kristel., Blay, Ester i Boone, Miranda. (2010). Community service in Belgium, the Netherlands, Scotland and Spain: a comparative perspective. *European Journal of Probation*, 2(1), 82-98. <https://doi.org/10.1177/206622031000200106>

Stancu O. i Varona, D. (2020). What about judicial punitiveness? A study of homicide convictions in Spain (2000-2013). *Criminal Law Forum* 31, 251-275. <https://doi.org/10.1007/s10609-020-09388-9>

Varona, D. i Kempt, S. (2020). Suspended sentences in Spain: An alternativeto prison or a "bargaining chip" in plea negotiations?. *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, 28, 354-378. <https://doi.org/10.1177/1477370822111751>

Programari

No es preveu un programari específic per aquesta materia.

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través daquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	11	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	12	Anglès	segon quadrimestre	matí-mixt
(SEM30) Seminaris (30 estudiants per grup)	13	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Espanyol	segon quadrimestre	matí-mixt